

EU 50 år

Av Toni Schönfelder

Denna helg firas EU:s tillkomst på många håll inom Unionen, Sverige där 70% är emot EU håller en låg nivå och merparten av Sveriges journalister känner inte ens till bakgrunden till unionen men man har liksom folket väldigt mycket synpunkter.

De grundläggande bestämmelserna för Europeiska unionen fastställs i följande fördrag:

- Parisfördraget av 1951 om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG).
- Romfördragen av 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom).

Dessa grundfördrag ändrades genom

- Europeiska enhetsakten (1986),
- Fördraget om Europeiska unionen (Maastricht, 1992),
- Amsterdampfördraget (1997) och
- Nicefördraget (2001).

Historisk sammandrag

http://europa.eu/abc/12lessons/index2_sv.htm

Den 1 januari 2002 sattes eurosedlar och euromynt i omlopp i 12 EU-länder (euroområdet). Euron är nu en av världens stora valutor vid sidan om dollarn.

http://europa.eu/abc/12lessons/index_sv.htm

Men EU är också en byråkrati som man skall hålla ett öga på!

Varje EU kossa kostar skattebetalarna närmare dryga 8000 kronor i bidrag, Järnvägen i Sverige kostar dryga 450 kronor i bidrag per passagerare Europas Järnvägar erhåller 490 miljarder kronor i årliga bidrag

Tidigare statsministerns Göran Perssons utspel i EMU frågan (Euron) är ett rent och skärt spel för galleriet, eftersom det stod klart redan i Maastricht-avtalet från 1995 att en monetär union skulle följa med unionsfördraget. Sverige fick inget avsteg, och för den delen ingen annan heller, utan man förband sig redan vid EU-inträdet att ingå i den monetära unionen. Göran Persson låtsas att det skulle finnas särskilda hållplatser att stiga av EU - tåget. En sådan flyktväg har aldrig funnits. Har man klivit på EU - tåget får man vackert åka med. Persson inbillar oss att det finns alternativ, att han sedan på statsmannasätt vägt för och emot och sedan kommit fram till vad som är bäst för landet. Han hade inget val. Det är däremot en av de senaste årens största PR - bluffar. Givetvis går allmogen, som utgör Sveriges riksdag, på ett sådant paradtrick och fundera själva hur de vill ha det. Skall man kliva av på hållplatsen eller ej? Man diskuterar och diskuterar och slutligen säger folkpartiet storstilat att man stöder EMU. Riksdagen hade lika gärna kunnat debattera om månen är av ost eller om jorden är platt. Det har samma relevans i sammanhanget och det är inget man kunnat påverka. När Sverige anslöt sig till EU anslöt vi oss till EMU. Vi anslöt oss inte till EU fas 2.2 eller EU fas 4.7. i den Europeiska unionens dokument, som vi är folkrättsligt förbundna till, som utgör grunden för vårt inträde, står det klart och tydligt att EU syftar till en monetär union.

De konvergensregler som hindrat stater från att driva sina budgetar med för stort underskott och för stor statsskuld, vilket varit en förevändning för svenska socialdemokrater att skylla på EU när man gjort neddragningar, syftar till att samtrimma ekonomierna för att få enhetlighet vid inträdet i EMU. Jag tycker att det är olyckligt att man inte redan vid EU - inträdet spelade med öppna kort.

Det är betydligt lättare att flytta den svenska landgränsen mot Finland från Torne älv till Kemi älv. Det kräver Sveriges och Finlands samtycke. Att skapa ändringar i Maastrichtavtalet kräver samtliga EU-länders samtycke. Det är rent politiskt skådespeleri att tro att EU enbart för Göran Perssons och svenskarnas välbefinnande och katrineholmska världsbild skriver om EU:s författning och grundlag, det fundament som unionens yttersta väsen vilar på. EU:s för- och nackdelar må vara omtvistade men i och med att man förpliktigt sig att följa fördraget måste man löpa linan ut. EU syftar till integration och inte segregation.

Det finns därför inget i Maastricht-fördraget som skulle möjliggjort för svenskarna att ta en annan väg än den redan inslagna.

1) Samtliga EU avtals experter har i omgångar sagt samma sak, Sverige har reservationslöst anslutit sig till EU, varför EMU frågan liksom alla andra avtal som Sverige ännu inte följer helt eller delvis är ett rent svensk påfund för den egna hemmaopinionen.

2) Sverige utmärker sig på många plan i EU samarbetet där man avkräver andra länder att följa ingångna avtal men själv slirar betänkligt, Schengen avtalet är ett bra exempel, dvs det passlösa resandet inom unionen, som fördröjdes med flera år, inte enbart med hänsyn till dom nordiska frågorna, ett annat exempel är dom ensidiga tullbestämmelserna som sent å sides Högsta domstolen i nov 1999 har underkänt och att EU reglerna skall gälla, varför tullen måste återbetala efter att domarna skall tas upp på nytt, återbetala erlagda böter.

3) Att Sverige inte kunnat ansluta sig till EMU har bara en bärbar grund, svenska statsfinanserna dvs statsskulden samt budget underskottet är av en storleksordning så att Sverige inte fick vara med utan ännu större ingrepp. Politikerna i EU accepterade den svenska ståndpunkten med hänsyn till den svenska negativa EU opinionen, att Sverige skulle skynda långsamt, det är ännu en lång väg kvar för regeringen att lämna in en ansökan, ifall inte EU gör eftergifter för att få med Sverige i EMU, men denna fråga är f.n.vidöppen.

Elitens union?

Apropå EU, så är det något som jag tror haft än större betydelse för nationalpopulismens framgång.

Nationalpopulisterna har skickligt spelat på bilden av EU som ett elitprojekt – delvis med rätta. Etablissemanget vet vad de vill – det gäller bara att förmå folket att lydigt följa efter. Några länder är modiga nog att utsätta sig för en folkomröstning om ökad fördjupning. Men blir det fel resultat röstar man igen, tills svaret blir det rätta. Vi har sett det i Danmark och just nu på Irland. När Irland röstade nej till Niceavtalet i juni

2001, skrev EU-ordförande Persson och kommissions-ordförande Prodi ett brev med innebörden: "We fully respect the outcome of this democratic process", men med tillägget: "We trust that the Irish Government will make every effort to secure ratification within the agreed time frame." Med andra ord: "Vi respekterar resultatet i detta val, men ni kan väl snart genomföra ett nytt?" Det är inte konstigt att Persson tilltalas av tanken; han skulle nog vilja göra samma sak om han förlorar det svenska riksdagsvalet.

Irland gick till val igen och svaret blev det rätta! – irländare är mer positiva till fördraget än genomsnittet i EU – kanske just för att man är upprörd över att ens åsikter inte tillmätts någon betydelse. Man misstror helt enkelt etablissemangets demokratiska sinne, och då protesterar man på det vis man kan. Förhållandevis ofarligt också, eftersom man kan anta att EU ändå går vidare på ett eller annat vis.

Samarbete kan skapa konflikt

Det sägs ofta att samarbete skapar fred. Så kan det naturligtvis vara, och EU har varit oerhört viktigt för att lösa konflikter på fredliga vis. Men samarbete kan naturligtvis också lika gärna skapa konflikt; det beror på hur samarbetet ser ut. Om vi har massor av beslut och budgetar att gemensamt besluta över, skapar det lätt dragkamp och konflikt. Det vet alla som, liksom jag, är medlem i en bostadsrättsförening, och har del i en tvättstuga.

Det påminner om invandringsproblematiken; om vi och massor av utlänningar ska slåss om fördelning av samma välfärd, och om makten över samma beslut, kommer vi att börja se dem som ett problem, som ett hot. Nationalpopulister spelar på misstron mellan nationer. Land ställs mot land, och grannar blir fiender.

Detta tyder opinionsundersökningarna på. Under samma tid som EU har blivit en allt tätare och allt mer integrerad union, känner allt färre européer tilltro till människor i andra EU-länder, och allt färre identifierar sig som européer. Andelen har under 90-talet fallit med c:a 10 procent i EU. 38 procent av svenskarna identifierar sig som européer, ungefär samma andel som i Grekland, och betydligt högre än i Storbritannien. I kärnländer som Tyskland och Frankrike ligger motsvarande andel bara på 50–60 procent.

Problemet är att allt mer blir gemensamt, potten som vi ska besluta gemensamt om blir allt större. Och argumentet för det tycks vara att vi har förpliktat oss till det i tidigare diskussioner. Romfördragets portalparagraf talar om "en allt tätare union". De har inte skrivit ut någon gräns för den tätheten.

Man måste vara med på varje nytt projekt och hoppa upp på varje ny vagn för att bli respekterad och för att bli lyssnad till i Bryssel. EU-journalister kräver hela tiden något nytt för att inte bli uttråkade. Ett EU-ordförandeland måste komma på nya fräscha projekt och ambitioner för att inte alla ska betrakta deras halvår som misslyckat.

Maastrichtavtalet, som vänstern utmålade som nyliberalismens triumf, innebar att EU började syssla med socialpolitik, konsumentskydd, arbetsmarknadsförhållanden och hälsopolitik. Amsterdamavtalet innebar att EU började syssla med arbetstider, arbetsrätt, uppsägningsregler och medbestämmandelagar.

Och vid sidan av detta finns något som tycks vara EU:s nya huvuduppdrag, som tar i anspråk 80 procent av budgeten: utfiskning av haven, överproduktion av livsmedel, subventionera koldioxidutsläpp.

Starka krafter i EU vill gärna gå vidare. De vill samordna arbetsmarknadspolitik och socialpolitik och försöker tvinga Schweiz och Liechtenstein att finna sig i samma ekonomiska regeluppsättning. Tyskarna och svenskar talar om behovet av samordning av skattepolitik. Franska och italienska regeringen har föreslagit gemensamma företagskatter och EU-kommissionens tidigare ordförande Romano Prodi har föreslagit att EU får rätten att ta ut egna skatter.

Denna väg är en återvändsgränd. Eric Jones förklarade i den klassiska boken *The European miracle 1981* att Europa paradoxalt nog utvecklades tack vare splittring. De ottomanska och kinesiska rikena var centraliserade, med samma lagstiftning överallt, så staten och kyrkan kunde stoppa olika utvecklingsvägar. I Europa gick inte det. Idéer och teknik kunde alltid finna sin tillflykt i någon av de tusen olika statsbildningar som fanns i Europa på 1300-talet, och en furste var tvungen att ständigt anamma nymodigheter, för att inte halka efter rivalerna. Eftersom det fanns en mångfald av olika regler, lagar och skattesystem kunde man se vad som lyckades och vad som misslyckades, och därmed ständigt förfina systemen.

Risken är att ett centraliserat EU, där allt mer harmoniseras, blir ett mirakel på tillbakaspolning. Det är klart att det kan vara praktiskt med samordning, men det är också ett sätt att undvika experiment, konkurrens och nya upptäckter. Den institutionella konkurrens, där olika lösningar prövas mot varandra, och där politiker måste erbjuda goda förhållanden för att människor och företag ska söka sig dit, kallas i dag "social dumping". Om Estland vill locka till sig företag genom låga skatter, så anses de dumpa marknaden för andra stater där Sverige går i bräschen från att tidigare stått med måndags talare på Norrmalmstorg när det såg ut som ljusår innan Estland skulle kunna bli medlem i EU och att inte för att förglömma Sverige var heller inte medlem i EU förrän 1995. Sverige driver att alla skall tvingas in i samma skattekartell med samma dåliga politik.

Risken finns att EMU och euron kommer att ställa nya krav på samordnad ekonomisk politik, krav och kontroll på budget, på skatter och på utgifter. Om vi inte lyckas skapa en flexiblare europeisk marknad, kommer ekonomiska obalanser att leda till krav på överföringar till drabbade länder, något som kommer att skapa ökad osämja. Västtyskar knotar över att betala östtyskars arbetslöshet; kommer de då verkligen att vilja betala grekerna eller fransmäns? Vill vi det? Risken för ökad fientlighet mellan länderna är mycket stor.

En sådan utveckling kommer också att medföra att allt mer händer över huvudet på medborgarna, vilket ytterligare ökar klyftan mellan väljare och valda. Det finns redan ett demokratiskt underskott, med en krets ovalda tjänstemän i EU-kommissionen, ett folkvalt parlament som har föga betydelse, utsedda i ett val där få röstar, eller en krets ministrar från olika länder som med majoritetsbeslut avgör Europas framtid. Framför allt finns det ingen gemensam europeisk arena, där vi kan diskutera detta, hålla emot och kritisera. Det närmaste vi kommer är väl insändarsidan i *The Economist*.

Senast röstade en rätt enig svensk riksdag precis före sommarlovet för att ändra grundlagen så att riksdagen med 3/4-dels majoritet ska kunna överföra beslutsbefogenheter till EU, utan mellanliggande val, inte enbart gällande den inre marknaden utan även när det gäller utrikespolitik, rättsfrågor och välfärdspolitik. Det medför bl a rambeslut, så att riksdagen kan godkänna överenskommelser även om de inte föreligger i slutligt skick. Sedan avgör regeringen om ändringarna är så stora att de kräver riksdagens godkännande. Man kommer alltså inte att veta vad man beslutar om. På så vis tar regeringen lagstiftningsmakten från riksdagen i dessa frågor, och så ökar man det demokratiska underskottet i EU.

Det är lite paradoxalt, eftersom EU har strikta krav på fungerande demokrati för medlemskap i unionen. Det kanske är som någon antog: "Om EU sökte om medlemskap i den Europeiska Unionen skulle det inte få gå med."

EU idag är en subsidiaritetsprincip: Bara det som måste göras gemensamt ska göras gemensamt. Det handlar om sådant som att upprätthålla den inre marknaden, den fria rörligheten, individens fri- och rättigheter, utrikes- och säkerhetspolitiken, frågor om polisiärt samarbete och miljöfrågor som verkligen är gränsöverskridande.

Det kräver mycket tänkande kring institutioner och konstitutioner för dom kommande 50 åren i en helt ny värld med tre eller fyra maktcentra.

Låt oss hoppas att Sveriges invånare funnit sitt ansvar i unionen eller lämna den, men då skall det vara rätta villkor med skyddstullar där man söker visum för varje gång man vill besöka Danmark.

Hoppas att förståndet räcker till en annan öppnare lösning där vi förstår att välståndet idag i Europa är en effekt av EU och faktisk kloka politiker med visioner.